

Yerel Futbol Taraftarının Fanatizm Duyguları ile Siber Zorbalık Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Özlem EKİZOĞLU

Sorumlu yazar, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

<https://orcid.org/0000-0002-5705-7134>

Cemal ÖZMAN

Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

<https://orcid.org/0000-0003-2812-1106>

Osman GIDİK

Bayburt Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

<https://orcid.org/0000-0003-0811-9324>

Özet

Araştırma, yerel futbol takım taraftarlarının fanatizm duyguları ile siber zorbalık davranışları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmaya Gürbüz Spor, Kurtuluş Spor, Konursu Spor, Çatıksu Gençlik Spor ve Akşar Spor kulübü olmak üzere 5 yerel futbol kulübünü destekleyen ve Bayburt ilinde yaşayan 861 futbol seyircisi katılmıştır. Veri toplama araçları olarak; Taşmektepligil, Çankaya ve Tunç (2014)'un geliştirdiği "futbol taraftarı fanatiklik ölçeği" ve Karaca (2019)'nın geliştirdiği "spor seyircilerinin siber zorbalık davranışları ölçeği" kullanılmıştır. Veriler Google Form aracılığıyla toplanmış ve SPSS 21.0 programında analiz edilmiştir. Veriler normal dağılım göstermediğinden Kruskal- Wallis H testi ve Spearman's rho ile bulgulara ulaşılmıştır. Sonuç olarak, şiddete yönelik düşünce ve eylem eğilimi en yüksek seyirciye sahip olan kulüp Çatıksu Gençlik Spor kulübü; kurumsal aidiyet puanları en yüksek seyirciye sahip olan kulüp Akşar Spor Kulübü ve siber zorbalık davranış puanı en yüksek seyirciye sahip olan kulüp ise Kurtuluş Spor kulübü olmuştur. Futbol taraftarları fanatiklik alt boyutlarından şiddete yönelik, düşünce ve eylem eğilimi ile siber zorbalık davranışları arasında zayıf yönde negatif düzeyde bir ilişkisinin olduğu ve bu durumda şiddete yönelim arttıkça siber zorbalığın azaldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fanatiklik, siber zorbalık, yerel futbol seyircileri

Examination of the Correlation Between Cyberbullying Behavior and the Feelings of Fanaticism of Local Football Fans

Abstract

The research aims to examine the relationship between local football team fans' feelings of fanaticism and cyber bullying behavior. 861 football spectators living in Bayburt province who support 5 local football clubs, namely Gürbüz Sports, Kurtuluş Sports, Konursu Sports, Çatıksu Gençlik Sports and Akşar Sports Club, participated in the research. As data collection tools; The "football fan fanaticism scale" developed by Taşktenpligil, Çankaya and Tunç (2014) and the "cyber bullying behavior scale of sports spectators" developed by Karaca (2019) were used. Data were collected via Google Form and analyzed in SPSS 21.0 program. Since the data did not show a normal distribution, the findings were obtained using the Kruskal-Wallis H test and Spearman's rho. As a result, the club with the highest audience tendency to think and act towards violence is Çayksu Gençlik Sports Club; the club with the highest audience score in corporate affiliation was Akşar Sports Club, and the club with the highest audience score in cyber bullying behavior was Kurtuluş Sports Club. It has been determined that there is a weak negative relationship between football fans' tendency to think and act towards violence, one of the sub-dimensions of fanaticism, and cyber bullying behavior, and in this case, as the tendency towards violence increases, cyber bullying decreases.

Key Words: Fanaticism, cyber bullying, local football fans

SUMMARY

Introduction & Aim

The purpose of sports is to enhance physical performance by performing movements in accordance with specific regulations, both for entertainment and competition. Sports have become an integral component and habit of human life as a result of the parallel development of sports and human history. As a consequence of raising awareness, the significance of sports, which are the fundamental activity of the human body's physical structure, has grown over time (Dever, 2010; Özcan, 2011). The terms hooliganism and fanaticism are more closely associated with concepts that include violence, aggression, and negative feelings and thoughts, whereas the term "fan" refers to individuals who love their teams, wish them well, and have positive feelings towards them (Koçer, 2012). Numerous studies have investigated the fanaticism of football fans (Zelyurt, 2019). Aggression, which is one of the instinctive impulses of living beings, is also defined as the source of power and movement that are essential for the survival of these animals (Karataş, 2008). Furthermore, aggression encompasses behaviors that intentionally inflict physical or emotional harm on another living being (Eroğlu, 2015). The concept of belonging, which is derived from interpersonal relationships, is also employed in various contexts, including "the state of belonging" and "being related." Furthermore, the term "belonging" is employed to refer to the act of being a part of a community, group, or object. In addition to the aforementioned, there are also studies that define the attachment of individuals to society as belonging (Bacizade, 2017). Institutional belonging, in particular, is the state of feeling as though one is a part of an institution. Working in accordance with the institution's mission, vision, and value policy is one of the most significant indicators of institutional belonging (Günbayı and Varlık, 2019).

Bullying is the deliberate act of causing harm to an individual or group, whereas cyberbullying refers to the intentional use of technological tools to harm others. Individuals who experience cyberbullying may exhibit adverse behavioral changes, including social withdrawal, fear, anxiety, shame, and anger (Gürhan, 2017; Küçük et al., 2017). Prior research has established that cyberbullying is a criminal act and has detrimental impacts on individuals' behaviors. However, it is worth noting that there is still a lack of adequate research in this field (Capeller, 2001; Leukfeldt and Yar, 2016). Recent research indicates that around 93% of young individuals engage in regular internet usage, which presents a significant risk for cyberbullying. Furthermore, the growing prevalence of digital technology on a daily basis also creates a conducive environment for digital bullying (Schneider et al., 2012; Levine et al., 2022). Recent research on cyberbullying has indicated a potential correlation between the behavior of fan groups, particularly those comprised of young individuals, and fanaticism. The objective of this study is to investigate the correlation between the sentiments of fanaticism and the occurrence of cyberbullying behaviors among fans of the local football team in Bayburt province.

Material & Method

861 male football fans living in Bayburt province and supporting 5 local football clubs, namely Gürbüz Spor, Kurtuluş Spor, Konursu Spor, Çatıksu Gençlik Spor and Akşar Spor clubs, constitute our research group. Our model used the "relational screening model", one of the general screening models, to provide quantitative description on the sample selected from the determined universe. The relational screening model is a research model that aims to determine the existence or degree of change between two or more variables. The relational screening model allows us to conduct correlation and comparison studies (Karasar, 2004). Data from the participants; personal information form asking about their "age, education level, self-definition and teams they support", football fanaticism scale and sports spectator cyberbullying behavior scale were used. Football Fan Fanaticism Scale: The football fan fanaticism scale developed by Taşmektepligil, Çankaya and Tunç (2014) was used. The scale; It has 13 items, 2 sub-dimensions (tendency to think and act violently and institutional affiliation) and 4-point Likert (strongly agree-strongly disagree). Sports Spectator Cyberbullying Behavior Scale: "Sports Spectator

Cyberbullying Behavior Scale" developed by Karaca (2019) was used. The scale; It consists of 7 items, a single sub-dimension and a 5-point Likert (I never do it - I always do it). The Cronbach Alpha value of the football fan fanaticism scale used in our study was found to be 0.86 and the Cronbach Alpha value of the cyberbullying scale was found to be 0.76. Data was collected from spectators living in Bayburt province and supporting 5 local football clubs, namely Gürbüz Spor, Kurtuluş Spor, Konursu Spor, Çatıksu Gençlik Spor and Akşar Spor clubs, using the Google Form survey method. Data was collected via Google Form and analyzed in the SPSS 21.0 program. Whether the research data showed a normal distribution was decided according to the skewness and kurtosis (Skewness and Kurtosis) and Kolmogorov-Smirnov value. The fact that the Skewness and Kurtosis values were not between -1 and +1 and the Kolmogorov-Smirnov value was less than sig. 0.05 indicates that the data was not normally distributed. Since the data did not show a normal distribution, the findings were obtained using the Kruskal-Wallis H test and Spearman's rho.

Results

The study reveals a positive correlation between the age of local team fans and their inclination towards violence, with the highest tendency observed among individuals who have completed high school education and support the Çatıksu Youth Sports Club team. Age and education are not significant factors in determining the institutional affiliation of the participants. However, individuals who identify themselves as hooligans and support the Çatıksu Youth Sports Club team exhibit a stronger institutional affiliation. Upon analyzing their cyber aggression, it was found that individuals between the ages of 23 and 29 obtained higher scores compared to others and identified themselves as hooligans. There is a weak negative correlation between the different aspects of football fan fanaticism, such as the inclination towards violence, the inclination towards aggressive thoughts and behaviors, and cyberbullying. Specifically, as the inclination towards violence increases, cyberbullying tends to decrease. Cyberbullying is a form of aggression that is perpetrated through the use of technology. Thus, it can be inferred that individuals who exhibit strong inclinations and behaviors towards violence are not susceptible to cyberbullying.

1. GİRİŞ

Spor; fiziksel performansı artırmak için hem eğlence hem de rekabet amacıyla belirli kurallara göre yapılan hareketlerdir. Sporun gelişimi insanlık tarihiyle paralellik göstermektedir, bunun sonucunda spor insan yaşamının ayrılmaz parçası ve alışkanlığı haline gelmiştir. İnsan vücudunun fiziksel yapısının temel faaliyeti olan sporun önemi, bilinçlenmenin bir sonucu olarak zamanla artmıştır (Dever, 2010; Özcan, 2011). Taraftar terimi, insanların takımlarını sevmesi, takımlarına karşı iyi dileklerde bulunması ve olumlu duygular beslemesi anlamına gelirken, hooliganlık ve fanatizm terimleri daha çok şiddet, saldırganlık ile olumsuz duygu ve düşünceleri içeren kavramlarla ilişkilidir (Koçer, 2012). Futbol taraftarlarının fanatizmi çeşitli çalışmalarda ilgi konusu olmuştur (Zelyurt, 2019).

Canlıların içgüdüsel dürtüleri arasında yer alan saldırganlık aynı zamanda bu canlıların hayatını sürdürebilmeleri için gerekli güç ve hareket kaynağı olarak da tanımlanmaktadır (Karataş, 2008). Buna ek olarak başka bir canlıya fiziksel ya da duygusal yönden istemli olarak zarar verme davranışları da saldırganlık kapsamında yer almaktadır (Eroğlu, 2015). İnsanlar arasındaki ilişkilerden ortaya çıkan aidiyet kavramı aynı zamanda "ait olma hali" veya "ilişkin olma" gibi farklı anlamlarda da kullanılmaktadır. Ayrıca bir gruba, bir topluluğa ya da objeye dahil olmak anlamında da aidiyet kavramı kullanılmaktadır. Bütün bunlara ek olarak bireylerin topluma bağlanmasının aidiyet olarak tanımlandığı çalışmalar da bulunmaktadır (Bacızade, 2017). Özellikle bir kuruma karşı kişilerin kendilerini ait hissetmeleri durumu da kurumsal aidiyet olarak tanımlanmıştır. Kurumsal aidiyetin en büyük göstergeleri arasında kurumun misyon, vizyon ve değer politikasına uygun çalışmak olduğu bildirilmiştir (Günbayı ve Varlık, 2019).

Zorbalık kişi ya da kişilere bilerek zarar verme davranışı olarak tanımlanırken; siber zorbalık ise kişilere teknolojik araçlar ile isteyerek zarar verme davranışları olarak tanımlanmaktadır. Siber zorbalığa uğrayan kişilerin davranışlarında olumsuz değişiklikler, sosyal ortamlardan uzaklaşma, içine kapanma, korku, kaygı, utanç ve öfke gibi durumlar görülebilir (Gürhan, 2017; Küçük ve ark., 2017). Daha önce yapılan çalışmalar siber zorbalığın bir suç olduğunu, kişilerin davranışlarında olumsuz etkileri olduğunu ve bu alandaki araştırmaların henüz yeterli olmadığını göstermektedir (Capeller, 2001; Leukfeldt ve Yar, 2016). Yakın zamanda yapılan çalışmalar genç nüfusun yaklaşık %93'ünün interneti aktif kullandığını ve bu durumun siber zorbalık için bir tehdit oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca dijital teknolojinin her geçen gün daha fazla kullanılması da dijital zorbalık için bir zemin hazırlamaktadır (Schneider ve ark., 2012; Levine ve ark., 2022). Siber zorbalık ile ilgili yapılan yakın tarihli çalışmalar özellikle genç kesimin yer aldığı taraftar gruplarının bu konudaki davranışlarının fanatizm ile bir ilişkisinin olabileceğini düşündürmüştür.

Bu çalışmada Bayburt ilinde bulunan yerel futbol takım taraftarlarının fanatizm duyguları ile siber zorbalık davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmaktadır.

2. MATERYAL & METOT

Araştırma Deseni

Modelimiz belirlenen evrenden seçilmiş olan örneklem üzerinde nicel betimlemeyi sağlamak için yapılan genel tarama modellerinden "ilişkisel tarama modeli" kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişkenin arasında beraber değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. İlişkisel tarama modeli, korelasyon ve karşılaştırma araştırmaları yapmamızı sağlar (Karasar, 2004).

Araştırma Grubu

Bayburt ilinde yaşayan ve Gürbüz Spor, Kurtuluş Spor, Konursu Spor, Çatıksu Gençlik Spor ve Akşar Spor kulübü olmak üzere 5 yerel futbol kulübünü destekleyen 861 erkek futbol izleyicisi araştırma grubumuzu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Katılımcılardan veriler; "yaşları, eğitim durumları, kendini tanımlama ve desteklediği takımların sorulduğu" kişisel bilgi formu, futbol fanatizm ölçeği ve spor seyircilerinin siber zorbalık davranışları ölçeği kullanılmıştır.

Futbol Taraftarı Fanatizm Ölçeği

Taşmektepligil, Çankaya ve Tunç (2014)'un geliştirdiği futbol taraftarları fanatizm ölçeği kullanılmıştır. Ölçek; 13 maddede, 2 alt boyut (şiddete yönelik düşünce ve eylem eğilimi ve kurumsal aidiyet) ve 4'lilik likert (kesinlikle katılıyorum-kesinlikle katılmıyorum) şeklindedir. Ölçeği Cronbach Alpha değeri 0,87 bulunmuştur. Yani ölçeği güvenilirliği %87 olduğu söylenebilir.

Spor Seyircilerinin Siber Zorbalık Davranışları Ölçeği

Karaca (2019)'un geliştirdiği "spor seyircilerinin siber zorbalık davranışları ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek; 7 maddeden, tek alt boyuttan ve 5'lik likertten (asla yapmam-her zaman yaparım) oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,94 bulunmuştur. Yani ölçeğin güvenilirliğini %94 olduğu söylenebilir.

Tablo 1. Cronbach's Alpha değerleri

Değişkenler	N	Cronbach's Alpha
Futbol Fanatiklik Toplam Puan	13	0,86
Siber Zorbalık Toplam Puan	7	0,76

Çalışmamızda kullanılan futbol taraftarları fanatiklik ölçeği Cronbach Alpha değeri 0,86 ve siber zorbalık ölçeği Cronbach Alpha değeri 0,76 bulunmuştur. Futbol taraftarları fanatiklik ölçeği %86 ve siber zorbalık ölçeği %76 oranında güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Bayburt ilinde yaşayan ve Gürbüz Spor, Kurtuluş Spor, Konursu Spor, Çatıksu Gençlik Spor ve Akşar Spor kulübü olmak üzere 5 yerel futbol kulübünü destekleyen seyircilerden Google Form anket yöntemi ile veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler Google Form aracılığıyla toplanmış ve SPSS 21.0 programında analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediği çarpıklık ve basıklık (Skewness ve Kurtosis) ve Kolmogrov-Simironov değerine göre karara verilmiştir. Skewness ve Kurtosis değerleri -1 ve +1 aralığında olmaması ve Kolmogrov-Simironov değerinin sig. 0,05' den küçük olması verilerin normal dağılmadığını göstermektedir. Veriler normal dağılım göstermediğinden Kruskal- Wallis H testi ve Spearman's rho ile bulgulara ulaşılmıştır.

3.BULGULAR

Tablo 2. Katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımları

Değişken	Kategori	N	%
Yaş	18-22 Yaş	149	17,3
	23-29 Yaş	267	31
	30- 39 Yaş	246	28,6
	40 Yaş ve Üzeri	199	23,1
Eğitim	İlkokul/Ortaokul	125	14,5
	Lise	424	49,2
	Üniversite	312	36,2
Kendini Tanımlama	Seyirci	139	16,1
	Taraftar	435	50,5
	Fanatik	228	26,5
	Holigan	59	6,9
Desteklediği Takım	Gürbüz Spor Kulübü	183	21,3
	Kurtuluş Spor Kulübü	194	22,5
	Konursu Spor Kulübü	198	23
	Çatıksu Gençlik Spor Kulübü	192	22,3
	Akşar Spor Kulübü	94	10,9
Toplam		861	100

Araştırmaya çoğunlukla; 23-29 yaşında (n= 267, %31), lise eğitimine sahip (n= 424, %49,2), kendini taraftar olarak tanımlayan (n= 435, %50,5), Konursu Spor takımını destekleyen (n= 198, %23) ve desteklediği takımın maçlarını stadyumda izleyen (n= 513, %59,6) katılımcılardan oluşmaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların yaşlarına göre fanatiklik durumları ve siber zorbalık davranışları

Değişken	Kategori	N	Sıra Ort	df	X ²	p
Futbol Taraftarları Fanatikliği						
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	18-22 Yaş	149	386,65	3	35,14	0,00
	23-29 Yaş	267	399,38			
	30- 39 Yaş	246	420,31			
	40 Yaş ve Üzeri	199	519,84			
Kurumsal Aidiyet	18-22 Yaş	149	423,35	3	6,77	0,08
	23-29 Yaş	267	407,51			
	30- 39 Yaş	246	432,31			
	40 Yaş ve Üzeri	199	466,64			
Spor Seyircisinin Siber Zorbalık Davranışları						
Siber Zorbalık	18-22 Yaş	149	467,03	3	28,50	0,00
	23-29 Yaş	267	480,11			
	30- 39 Yaş	246	405,49			
	40 Yaş ve Üzeri	199	369,67			

Futbol taraftarları fanatiklik ölçeği alt boyutlarından şiddete yönelik, düşünce ve eylem eğiliminin katılımcıların yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=35,14$ $df=3$, $p=0,00$). Şiddete yönelik, düşünce ve eylem eğiliminin 40 yaş ve üzeri katılımcılarının lehine olduğu sonucuna varılmıştır (519,84). Kurumsal aidiyet alt boyutunda ise anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Spor seyircisinin siber zorbalık davranışları ölçeği toplam puanının yaşa göre anlamlı farklılıklar gösterdiği ($\chi^2=28,501$, $df=3$, $p=0,00$) ve 23-29 yaş arası katılımcıların lehine sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların eğitim durumuna göre fanatiklik durumları ve siber zorbalık davranışları

Değişkenler	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort	df	X ²	p
Futbol Taraftarları Fanatikliği						
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	İlkokul/Ortaokul	125	366,02	2	10,56	0,01
	Lise	424	447,65			
	Üniversite	312	434,40			
Kurumsal Aidiyet	İlkokul/Ortaokul	125	407,44	2	2,95	0,23
	Lise	424	425,16			
	Üniversite	312	448,38			
Spor Seyircisinin Siber Zorbalık Davranışları						
Siber Zorbalık	İlkokul/Ortaokul	125	456,74	2	2,30	0,31
	Lise	424	420,00			
	Üniversite	312	435,63			

Futbol taraftarları fanatiklik ölçeği alt boyutlarından şiddete yönelik, düşünce ve eylem eğiliminin katılımcıların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=10,565$ $df=2$, $p=0,01$). Lise eğitimine sahip katılımcılarının şiddete yönelik, düşünce ve eylem eğiliminin daha yüksek olduğu görülmektedir (447,65). Kurumsal aidiyet ve siber zorbalık alt boyutlarında ise eğitim durumuna göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 5. Katılımcıların izleyicilik durumuna göre fanatiklik durumları ve siber zorbalık davranışları

Değişken	Kategori	N	Sıra Ort	df	X ²	p
Futbol Taraftarları Fanatikliği						
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	Seyirci	139	419,31	3	3,81	0,28
	Taraftar	435	444,42			
	Fanatik	228	424,53			
	Holigan	59	384,60			
Kurumsal Aidiyet	Seyirci	139	453,29	3	26,22	0,00
	Taraftar	435	407,00			
	Fanatik	228	425,42			
	Holigan	59	577,01			
Spor Seyircisinin Siber Zorbalık Davranışları						
Siber Zorbalık	Seyirci	139	374,09	3	25,80	0,00
	Taraftar	435	436,06			
	Fanatik	228	420,79			
	Holigan	59	567,25			

Futbol taraftarları fanatiklik ölçeği alt boyutlarından şiddete yönelik, düşünce ve eylem eğiliminin katılımcıların kendini tanımlama şekline göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Kurumsal aidiyet alt boyutunda ise anlamlı farklılıklar görülmektedir ($\chi^2=26,218$ $df=3$, $p=0,00$). Kendini holigan olarak tanımlayanların kurumsal aidiyet puanları diğerlerine göre daha yüksektir (577,01). Spor seyircisinin siber zorbalık davranışları ölçeği toplam puanının da katılımcıların kendini tanımlama şekline göre anlamlı farklılıklar gösterdiği ($\chi^2=25,799$, $df=3$, $p=0,00$) ve kendini holigan olarak tanımlayan katılımcıların lehine sonuçlar tespit edilmiştir (567,25).

Tablo 6. Katılımcıların desteklediği takıma göre fanatiklik durumları ve siber zorbalık davranışları

Değişkenler	Kategori	N	Sıra Ort	df	X ²	p
Futbol Taraftarları Fanatikliği						
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	Gürbüz Spor Kulübü	183	406,25	4	25,935	0,00
	Kurtuluş Spor Kulübü	194	436,72			
	Konursu Spor Kulübü	198	439,07			
	Çatıksu Gençlik Spor Kulübü	192	487,20			
	Akşar Spor Kulübü	94	335,60			
Kurumsal Aidiyet	Gürbüz Spor Kulübü	183	407,59	4	15,698	0,00
	Kurtuluş Spor Kulübü	194	397,43			
	Konursu Spor Kulübü	198	424,71			
	Çatıksu Gençlik Spor Kulübü	192	459,07			
	Akşar Spor Kulübü	94	501,76			
Spor Seyircisinin Siber Zorbalık Davranışları						
Siber Zorbalık	Gürbüz Spor Kulübü	183	423,57	4	1,746	0,78
	Kurtuluş Spor Kulübü	194	448,81			
	Konursu Spor Kulübü	198	434,86			
	Çatıksu Gençlik Spor Kulübü	192	418,47			
	Akşar Spor Kulübü	94	426,16			

Futbol taraftarları fanatiklik ölçeği alt boyutlarından şiddete yönelik, düşünce ve eylem eğiliminin katılımcıların desteklediği takıma göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=25,935$, $df=4$, $p=0,00$). Şiddete yönelik, düşünce ve eylem eğiliminin Çatıksu Gençlik Spor Kulübü taraftarlarının lehine olduğu sonucuna varılmıştır (487,20). Ayrıca Kurumsal aidiyet alt boyutunda da anlamlı

farklılıklara rastlanmıştır ($\chi^2=15,698$, $df=4$, $p=0,00$). Akşar Spor Kulübü taraftarlarının kurumsal aidiyet puanlarının diğerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (501,76). Siber zorbalık puanlarının ise seyircilerin kendilerini tanımlama tarzlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 7. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki

Değişkenler		Siber Zorbalık
Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğilimi	r	-0,27**
	p	0,00
	n	86
Kurumsal Aidiyet	r	0,05
	p	0,13
	n	861

Katılımcıların, şiddete yönelik düşünce ve eylem eğilimi fanatiklik tutumu ile siber zorbalık arasında anlamlı düzeyde negatif bir ilişkiye rastlanmıştır ($r=-,27$, $p<,01$). Şiddete yönelik düşünce ve eylem eğiliminin artması siber zorbalığı azalttığı söylenebilir.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Futbol müsabakalarında, Dünya’da olduğu gibi ülkemizde de birçok şiddet olayları yaşanmaktadır. Geçmişten günümüze futbolun; yönetimine, kurallarına ve organizasyonuna uygulanan değişikliklerle yaşanan şiddet olayları azalttığı varsayılsa da halen kentler arası futbol maçlarında hoş olmayan şiddet olayları yaşanmaktadır. Hatta futbol maçlarında yaşanan bu olaylar, kentleri diğer alanlarda da birbirine düşman ettiği bilenen bir gerçektir. Yeni tanım olan siber saldırganlıkta bu düşmanlığın teknolojik araçlarla uygulanan bir saldırganlık şekliyle sporda kendine yer edinmiştir. Bu sebepten yerel takımları destekleyen futbol taraftarları incelenerek fanatiklik durumları ile siber zorbalık davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Yıldız (2014) “futbol taraftarlarının şiddet gösterme davranışlarının” üzerine yaptığı çalışmada bireylerin yaşları ile öfke belirtileri ve saldırganlık puanları arasında anlamlı bir farklılık bulmuştur. 18 ila 24 yaş arasındaki kişilerin öfke düzeyleri diğer insanlara göre daha yüksek olduğu ve saldırganlığın daha yüksek olduğu görüldü. Karaca (2019), tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencisi spor seyircilerinin siber zorbalık davranışlarını inceleyerek taraftar fanatizmi ile çevrimiçi davranış arasında potansiyel bir bağlantı sağlamıştır ve bu da araştırmamızdaki 18-24 yaş grubunda çıkan sonuçlarla (Karaca, 2019).

Araştırmaya katılanların siber zorbalık davranışları ise yaşa, kendini tanımlamalarına ve desteklediği takımlara göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. 23-29 yaş aralığında, kendini holigan olarak tanımlatan ve Kurtuluş Spor Kulübü taraftarlarının siber zorbalık davranışlarının diğerlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Yerel futbol takımı taraftarlarının fanatizmi ile siber zorbalık davranışı arasındaki ilişki, kapsamlı bir inceleme gerektiren karmaşık ve çok yönlü bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmalar, siber zorbalığın bireyler ve toplum için ciddi sonuçları olan yaygın bir sorun olduğunu göstermiştir (Skilbred-Fjeld ve ark., 2020; Tanrıkkulu ve ark., 2013). İçselleştirme davranışı sergileyen bireylerin sıklıkla siber zorbalığın hedefi olduğu tespit edilmiştir ve bu durum, yüksek düzeyde fanatizm sergileyebilen futbol taraftarları gibi belirli gruplar arasında potansiyel bir savunmasızlığa işaret etmektedir (Shaikh ve ark., 2021). Ayrıca, gerginlik, kısıtlamalar ve ahlakın etkisi, farklı siber zorbalık rollerinde önemli faktörler olarak tanımlanmıştır ve mağdurlar bazen siber zorbalığa maruz kaldıklarında fail haline gelmektedir (Li ve Peng, 2022). Bu durum, futbol taraftarları da dâhil olmak üzere, bireylerin duygusal ve psikolojik deneyimlerinin siber zorbalık davranışlarına katılımlarında rol oynayabileceğini göstermektedir.

Ergenler arasında siber zorbalık davranışı üzerine yapılan çalışmalar, ergenlerin siber zorbalığa dahil olmalarında akran sosyal etkileşiminin önemini ortaya koymuştur; bu da taraftar toplulukları içindeki sosyal dinamiklerin siber zorbalık davranışlarına katkıda bulunabileceğini göstermektedir (Hidayati ve Kumalasari, 2021). Ayrıca, galibiyet ve mağlubiyetlerin futbol taraftarlarının tutumları üzerindeki etkisi incelenmiştir; bu da futbol maçlarının sonuçlarının taraftarların davranış ve tutumlarını etkileyebileceğini, potansiyel olarak çevrimiçi etkileşimlerini ve siber zorbalık eğilimlerini etkileyebileceğini düşündürmektedir (Fleury ve ark., 2016).

Araştırmamızda yer alan tablo 6'da futbol taraftarları fanatizm ölçeği alt boyutlarından şiddete yönelik düşünce ve eylem eğiliminin katılımcıların desteklediği takıma göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bulgu, bazı takımların şiddetle daha fazla özdeşleştirilmesi, bazı taraftar gruplarında şiddet kültürünün yaygın olması ve takım başarısızlığının öfke ve hayal kırıklığı gibi duygulara yol açması gibi faktörlerle açıklanabilir. Bu bulgular, futbol şiddetinin önlenmesi için takım kimliğinin etkisinin daha iyi anlaşılması ve bu etkiye yönelik programlar geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Literatürde yapılan çalışmalara bakacak olursak, Kural ve arkadaşlarının (2019), futbol taraftarlarının şiddet içeren düşünce ve eylemlere yönelik eğilimlerinin tuttukları takıma göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmak amacıyla, futbol taraftarlarının fanatizm ve şiddete ilişkin görüşlerinde tuttukları takıma bağlı olarak anlamlı bir farklılık bulmuştur. Bu durum, belirli bir takıma olan bağlılığın taraftarlar arasındaki şiddet davranışları eğilimini etkileyebileceğini göstermektedir. Ayrıca, Yalçın ve ark., (2021) deplasman maçlarına gitme, maçları stadyumda izleme süresi ve taraftarların maçları izlerken yanlarında buldukları kişiler gibi faktörlere bağlı olarak şiddet eğiliminde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Bu durum, taraftarların destekledikleri takımla etkileşim içinde oldukları bağlamın şiddet eğilimlerini etkileyebileceğini göstermektedir. Ayrıca, Dalakas & Melancon (2012), yüksek düzeyde özdeşleşmiş taraftarların, takımları kaybettikten sonra düşmanca saldırganlığı düşünmeye veya şiddet eylemlerinde bulunmaya istekli olduklarını bildirdiklerini vurgulayarak, bir takımla özdeşleşme düzeyinin saldırgan davranışlarda rol oynayabileceğini göstermiştir. Bu durum, taraftar özdeşleşmesinin yoğunluğunun futbol taraftarları arasındaki şiddet eğilimlerine katkıda bulunan bir faktör olabileceğini göstermektedir.

Araştırmamızda yer alan Tablo 7'de, yaş arttıkça şiddete yönelik düşünce ve eylem eğiliminin arttığını, fanatizm tutumunun yüksek olmasının da bu eğilimi artırdığını, ancak siber zorbalık mağduru olmanın şiddete yönelik eğilimi azalttığını gösteriyor. Bu bulgular, şiddet eğilimini etkileyen faktörlerin karmaşıklığını gösteriyor. Yaş ve fanatizm tutumunun şiddete yol açabilecek öfke ve düşmanlık duygularını tetikleyebileceği, siber zorbalık mağduriyetinin ise bu duyguları bastırabileceği düşünülmektedir. Daha fazla araştırma ile şiddet eğilimini önleyici programlar geliştirilebilir. Araştırmalar taraftarların şiddete yönelik düşünme ve hareket etme eğilimleri ile fanatizm tutumu ve yaşları arasında bir ilişki olduğunu ortaya koyuyor. Daha yaşlı hayranlar, daha düşük düzeyde taraftar nefreti, kendi bildirdikleri saldırganlık ve saldırganlığın kabulünü bildirme eğilimindedir (Icekson, 2021; Toder-Alon, 2019). Ancak tutum, özellikle şiddetten hoşlanma, saldırganlığın güçlü bir yordayıcısıdır (Walker, 1991). Belirli bir takımla yüksek düzeyde özdeşleşen işlevsiz taraftarların uygunsuz davranışlarda bulunma olasılıkları daha yüksektir (Courtney, 2010). Bu bulgular, taraftar saldırganlığında yaşın bir rol oynayabileceğini, ancak bunun tek faktör olmadığını ve tutumların ve takım kimliğinin de önemli ölçüde katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Sonuç Olarak; Araştırmaya katılan yerel takım taraftarlarının yaşı arttıkça şiddete yönelik düşünce ve eylemlerinin de arttığı, en fazla eğilimin de lise eğitimine sahip ve Çatıksu Gençlik Spor Kulübü takımını destekleyenlere ait olduğu görülmektedir.

Katılımcıların kurumsal aidiyetlerine, yaş ve eğitimin bir etkisinin olmadığı ancak kendilerini holigan olarak tanımlayan ve Çatıksu Gençlik Spor Kulübü takımını destekleyenlerin kurumsal aidiyetlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Siber saldırganlıkları incelendiğinde ise 23-29 yaş katılımcıların diğerlerine göre daha yüksek puan aldığı ve kendilerini holigan olarak tanımladıkları tespit edilmiştir.

Futbol taraftarları fanatizm alt boyutlarından şiddete yönelik, düşünce ve eylem eğilimi ile siber zorbalık davranışları arasında zayıf yönde negatif düzeyde bir ilişkisinin olduğu ve bu durumda şiddete yönelim arttıkça siber zorbalığın azaldığı söylenebilir.

Siber zorbalık, teknoloji kullanılarak yapılan bir saldırganlıktır. Dolayısıyla şiddete yönelik düşünce ve eylemi yüksek olan katılımcıların siber zorbalığa ihtiyaç duymadığı sonucu çıkabilir.

5. ÖNERİLER

- Futbol şiddetinin ve siber zorbalığın önlenmesi için taraftar gruplarına yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Stadyumlarda ve internet ortamında güvenlik önlemleri artırılmalıdır.
- Şiddet ve siber zorbalığa karışan taraftarlara caydırıcı cezalar uygulanmalıdır.
- Araştırmanın bulguları, futbol taraftarlarının şiddete ve siber zorbalığa yönelik eğilimlerini daha iyi anlamak için daha geniş katılımlı çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.
- Farklı taraftar grupları ve farklı ülkelerde yapılan karşılaştırmalı çalışmalar, bu konudaki bilgi ve farkındalığı artıracaktır.
- Taraftar gruplarının şiddete ve siber zorbalığa karşı direncini artırmak için sosyal psikolojik müdahaleler geliştirilebilir.
- Medya, futbol şiddetini ve siber zorbalığı körükleyecek yayınlardan kaçınmalı ve bu konudaki farkındalığı artırmaya yönelik yayınlar yapılmalıdır.

Yazar Katkıları

Ö.E., araştırmanın kurgu ve planlamasını yapmış, verileri analiz etmiş, bulgular ve yöntemini yazmıştır.

C.Ö., araştırmanın giriş ve tartışma bölümünü tamamlamış, bulgulara uygun öneriler hazırlamıştır.

O. G., verileri toplamıştır.

Etik Beyan

Çalışma kapsamında Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 21.09.2023 tarih ve 2023-SBB-0599 belge numaralı etik kurul onayı alınmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında mevcut araştırmaya yönelik kişisel ve finansal çıkar çatışması belirtilmemiştir.

KAYNAKÇA

Bacızade, A. (2017). *Telekomünikasyon sektöründe çalışanlarda kurumsal aidiyeti etkileyen faktörlerin analizi-trabzon vodafone mağazaları örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Capeller, W. (2001). Not such a neat net: Some comments on virtual criminality. *Social and Legal Studies* 10(2), 229-242.

Dever, A. (2010). *Spor sosyolojisi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Eroğlu, F. (2015). *Davranış bilimleri*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Günbayı, İ., & Varlık, S. (2019). Kurumsal aidiyet ile girişimcilik arasındaki ilişkide yönetsel yeterliliğin aracılık rolü. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 1561.

Gürhan, N. (2017). Her yönüyle akran zorbalığı. *Türkiye Klinikleri J Psychiatr Nurs-Special Topics*, 3(2), 175-181.

- Karaca, Y. (2019). *Spor seyircilerinin zorbalık davranışlarının incelenmesi (futbol taraftarı örneği)* (Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Karasar, N. (2004). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karataş, Z. (2008). Lise öğrencilerinde öfke ve saldırganlık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 277-294.
- Koçer, M. (2012). Futbol derneklerine üye olan taraftarların şiddet ve holiganizm eğilimlerinin belirlenmesi: Kayseri örneği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(32), 111-135.
- Küçük, S., İnanıcı, M. A., & Ziyalar, N. (2017). 'Siber zorbalık ölçeği türkçe uyarlaması. *Adli Tıp Bülteni*, 22(3), 172-176.
- Leukfeldt, E. R., & Yar, M. (2016). Applying routine activity theory to cybercrime: A theoretical and empirical analysis, *Deviant Behavior*, 37(3), 263-280.
- Levine, R. S., Bintliff, A. V., & Raj, A. (2022). Gendered analysis of cyberbullying victimization and its associations with suicidality: Findings from the 2019 youth risk behavior survey. *Adolescents*, 2(2), 235-251.
- Özcan, S. (2011). *Temel tenis teknik öğretiminde iki farklı antrenman modunun teknik biyometrik ve fizyolojik özellikler üzerine etkisinin araştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Schneider, S. K., O'donnell, L., Stueve, A., & Coulter, R. W. (2012). Cyberbullying, school bullying, and psychological distress: A regional census of high school students. *American Journal of Public Health*, 102(1), 171-177.
- Taşmektepligil, M. Y., Çankaya, S., & Tunç, T. (2015). Futbol taraftarı fanatiklik ölçeği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 41-49.
- Zelyurt, M. K. (2019). Futbol taraftarlığı, özdeşleşme ve kimlik: taraftarlıktan fanatizme. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 85-105. <https://doi.org/10.33468/sbsebd.81>
- Fleury, F., Nogami, V., Mazzon, J., & Veloso, A. (2016). Effect of victories and defeats on the attitude of soccer fans: A study concerning pitchman, involvement and fanaticism. *Brazilian Business Review*, 13(4), 24-48. <https://doi.org/10.15728/bbr.2016.13.4.2>
- Hidayati, L., & Kumalasari, A. (2021). Adolescents' involvement in cyberbullying: The importance of peer social interaction. *Advances in Health Sciences Research*, 34, 162-166. <https://doi.org/10.2991/ahsr.k.210127.036>
- Laffan, D., Stenson, A., & Flood, C. (2022). The role of cyberbullying victimization in the relationship between adult bts fans' psychological sense of community and wellbeing. *Journal of Community Psychology*, 51(4), 1479-1494. <https://doi.org/10.1002/jcop.22924>
- Li, W., & Peng, H. (2022). The impact of strain, constraints, and morality on different cyberbullying roles: A partial test of agnew's general strain theory. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.980669>
- Shadmanfaat, S., Choi, J., Kabiri, S., & Yun, I. (2020). Assessing the links between parenting practices, moral emotions, and cyberbullying perpetrations among a sample of iranian sports fans. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 64(16), 1674-1695. <https://doi.org/10.1177/0306624x20923252>
- Shaikh, F., Rehman, M., Amin, A., Shamim, A., & Hashmani, M. (2021). Cyberbullying behaviour: A study of undergraduate university students. *Lee Access*, 9, 92715-92734. <https://doi.org/10.1109/access.2021.3086679>
- Skilbred-Fjeld, S., Rème, S., & Mossige, S. (2020). Cyberbullying involvement and mental health problems among late adolescents. *Cyberpsychology Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 14(1). <https://doi.org/10.5817/cp2020-1-5>
- Tanrikulu, T., Kınay, H., & Arıcak, O. (2013). Sensibility development program against cyberbullying. *New Media & Society*, 17(5), 708-719. <https://doi.org/10.1177/1461444813511923>

- Kural, S. & Özbek, O. (2019). Views of turkish football super league (süperlig) fans on fanaticism and violence. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 140-154. <https://doi.org/10.25307/jssr.614354>
- Yalçın, İ., Ekinci, N. E., & Ayhan, C. (2021). The effect of hopelessness on violence tendency: Turkish football fans. *Physical Culture and Sport Studies and Research*, 91(1), 13-20. <https://doi.org/10.2478/pcssr-2021-0015>
- Dalakas, V., & Melancon, J. P. (2012). Fan identification, schadenfreude toward hated rivals, and the mediating effects of importance of winning index (iwin). *Journal of Services Marketing*, 26(1), 51-59. <https://doi.org/10.1108/08876041211199724>
- Icekson, T., Toder Alon, A., Shuv-Ami, A., & Sela, Y. (2021). The impact of ageing on aggression among sport fans: The mediating role of fan hatred. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 22(4), 780-797.
- Toder-Alon, A., Icekson, T., & Shuv-Ami, A. (2019). Team identification and sports fandom as predictors of fan aggression: The moderating role of ageing. *Sport Management Review*, 22(2), 194-208.
- Walker, K. B., & Morley, D. D. (1991). Attitudes and parental factors as intervening variables in the television violence-aggression relation. *Communication Research Reports*, 8, 41-47.
- Courtney, J. J., & Wann, D. L. (2010). The relationship between sport fan dysfunction and bullying behaviors. *North American Journal of Psychology*, 12, 191.

Makale Geliş : 16.04.2024

Makale Kabul : 20.08.2024

Açık Erişim Politikası

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr>